

BROEKER

BIJDRAGEN

Uitgave van de Vereniging "Oud Broek in Waterland"

Verschijnt 1 tot 2 maal per jaar.
Wordt aan de leden gratis toege-
zonden. Redactie-adres: De Erven
26, 1151 AT, Broek in Waterland

Gehele of gedeeltelijke overname van
de inhoud slechts met toestemming.
Copyright ©2004 Broek in Waterland
Nr. 50 (april 2004)

Vier eeuwen geschiedenis van Broek in jaartallen 1550 – 1950

Het is van de aanvang af de bedoeling geweest in de Broeker Bijdragen telkens een aspect of onderdeel van de dorpsgeschiedenis te belichten, zonder van tevoren vastgestelde chronologische of thematische ordening. Gaandeweg ontstond echter toch de behoefte aan een tijdkundig raamwerk, als samenbindend element. Als 50ste nummer van de Broeker Bijdragen, sinds het verschijnen van een eerste exemplaar in oktober 1972, is dan ook bijgaande jaartallenlijst opgesteld.

Deze is natuurlijk tot in het oneindige uit te breiden, maar er is bewust beperking gezocht. Zo is bijvoorbeeld afgezien van de vermelding van de jaartallen van hier fungerende burgemeesters en predikanten. Ook is – op een enkele uitzondering na – gekozen voor het achterwege laten van de vermelding van bouwjaren van Broeker huizen. De overgeleverde data zijn vaak ongefundeerd en incidentele vermeldingen zouden iets extra willekeurig hebben gebracht in de lijst, die daarvan uiteraard toch al niet geheel was vrij te houden.

Het dorp Broek werd reeds vermeld in een rekening uit de 13^e eeuw en bezat al een kerkgebouw vóór 1351. Het is echter ondoenlijk enige zekerheid te verkrijgen over de oudste jaartallen uit de Broeker geschiedenis, daarom is gekozen voor 1550 als begin van deze jaartallenlijst.

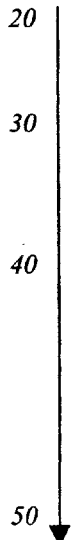
Het bestuur van Oud Broek is de heer A. Beunder zeer erkentelijk voor het door hem verrichte basiswerk, dat hier en daar nog wat werd aangevuld en afgerond.

de Redactie

<i>Jaartal</i>	<i>Dorpsgeschiedenis</i>
1550	
60	
1566	na de beëindiging van de RK eredienst in de kerk komt deze een zestal jaren leeg te staan.
70	
1572	Broek neemt deel aan een te Ransdorp gesloten Waterlands defensie-verbond.
1573	de kerk in brand geschoten door de Spanjaarden.
80	
1585	Hendrik Jansz als eerste predikant aangesteld in de provisorisch herstelde kerk
90	
1593	datering op het oudste deurkalf (De Laan 18).
1595	het Compromis van Waterland komt alhier tot stand.
1596	instelling van de Vroedschap (college van dorps-regenten).
1599	stichting van een predikantswoning.
1600	
1600	het eerste raadhuis annex school gebouwd, tegen de zuidzijde van de kerktoren.
1601	bouw van een schoolmeesterswoning aan het Kerkplein.
10	
1613	Unie van Waterland gesloten, tussen Broek en Ransdorp, Zunderdorp, Schellingwoude, Landsmeer en Zuiderwoude.
20	
1624 – 1628	drooglegging van de Broeker-, Buiksloter- en Belmermeren.
1628 – 1639	herbouw van de kerk na de gevolgen van de Spaanse beschieting.
30	
1634	de sloot langs de weg naar Monnickendam verbreed tot trekvaart.
1635	stichting van de Zeevarende Beurs, een verzekeringsfonds voor het loskopen van gevangen genomen zeelieden. Bouw van een nieuw raadhuis annex school, nu tegen de noordzijde van de kerktoren.
40	
1648	bekroning van de kerktoren.
50	
1651	College van Rooimeesters ingesteld, dat toezicht houdt op sloten, schoeiingen en schuttingen, eigendomsoverdracht, etc.

60	1661	aanleg van een bestrating door het dorp.
	1669 – 1671	bouw van een nieuwe pastorie (thans Kerkplein 11).
70		
80	1685	Jan Rijser en zijn vrouw Grietje Jans schenken de kerk een kostbare preekstoel.
90	1693	afbraak van de muur om het kerkhof.
1700		
10	1716	ernstige uitbraak van veepest.
	1717	doorbraak van de Waterlandse Zeedijk.
20	1721	bouw van een nieuw raadhuis annex school (thans kosterij).
	1727	bouw van het Zuiderportaal van de kerk.
30	1730	Neeltje Pater geboren; zij sterft in 1789.
	1734	grote verbouwing van de pastorie.
40	1740	bouw van een nieuwe woning voor de schoolmeester/secretaris aan het Kerkplein (thans no. 6).
50		
60		
70	1773	bezoek van Stadhouder Willem V.
	1775	aanbesteding Diaconie Wees- en Armenhuis aan het Leeteinde. In 1778 in gebruik genomen. Latijnse & Franse school opgericht door Hendrik Oudenhoff.
80	1785	legaat van Geertje Pols t.b.v. straatverlichting, door middel van lantaarns op hardstenen palen.
	1788	bezoek van Stadhouder Willem V en zijn gezin.
90	1792 – 1793	de theekoepel aan De Erven (thans no. 3) gebouwd door Cornelis Koker.
	1795	inkwartiering van 84 Franse militairen. Planting van een Vrijheidsboom.

1800	1808	bouw van een prachtige koepel in het Havenrak, door Klaas Bakker Hzn.
10	1811	Keizer Napoleon en Keizerin Marie-Louise bezoeken Broek. Zuiderwoude en Uitdam bestuurlijk met Broek verenigd.
	1814	bezoek van Czaar Nicolaas van Rusland, in gezelschap van Oranjes.
20	1821	oprichting Departement Broek in Waterland van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.
	1822	oprichting van de Nutsbibliotheek.
	1825	Watersnood (hoogste peil aangegeven op de lantaarnpaal bij de Kerkebrug).
	1826	Cornelis Koker legt de eerste steen van een nieuwe school, aan De Erven (thans no. 2).
30		
40		
50	1851	de begraafplaats aangelegd op het terrein van het afgebroken huis van Ditmarsch aan het Roomeinde.
	1858	een rijweg door het dorp aangelegd. Een kaas- en botermarkt gevestigd op het Kerkplein; deze heeft bestaan tot en met 1876.
60		
70	1863	drooglegging van de Noordmeer.
80		
	1883	bouw O.L. School aan het Roomeinde; de oude school aan De Erven wordt raadhuis.
	1884	oprichting Fanfarecorps.
	1888	aanleg van de tramverbinding met Edam en Amsterdam-Noord.
90	1890	benoeming van dokter Bakker als eerste apothekhoudende arts.
	1892	oprichting gemengd koor 'Zanglust'.
	1899	bouw van de muziektent in het Havenrak ('Wilhelmina-tempel').
1900		
	1901	bezoek Koningin Emma.
	1902	grote brand op De Erven, waarbij drie huizen verloren gingen.
10		
	1914	brand op De Laan, waarbij twee huizen verwoest werden.
	1915	aanleg van het electriciteitsnet.
	1916	Watersnood, Broek voor een groot deel overstroomd.
	1918 - 1924	aansluiting op het waterleidingnet.

20	1929	oprichting Vrijwillige Brandweer 'Eensgezindheid'.
30	1936	voltooiing Burgemeester Peereboomweg.
	1936 – 1938	aanleg van de provinciale weg dwars door het dorp.
40	1942	Diaconiehuis aan het Leeteinde door de Duitse bezetting gevorderd t.b.v. de marechaussee.
	1943 ?	Een Spitfire maakt een noodlanding bij de Peereboomweg; de Engelse piloot door de Duitsers gevangen genomen.
	1945	Bevrijding; in Broek verschijnt een Canadese tank.
50		